

תחום שבת, מילוי וריבוע

צפון

דרום

עיר העשויה כג"ס, רואין כאילו הרוחב שבין היתר והג"ס מלא בתים, ומרבעים אותה לריבוע העולם, ומודדים את תחומה מחוץ לריבוע.

עיר שיש לה צלעות רבות ואינה לריבוע העולם, מרבעים אותה לריבוע העולם, ומודדים את תחומה מחוץ לריבוע.

עיר ארוכה וקצרה שאינה לריבוע העולם, מודדים את תחומה מחוץ לד' רוחותיה, ואין מרבעים אותה.

שוע"ר סי' שצח

א הבא למדוד אלפים אמה של תחום העיר, אם יש לעיר ד' זוויות אפילו אינה מרובעת ממש, שאין רחבה כארכה אלא ארוכה וקצרה, או שהיתה מרובעת ולא לריבוע העולם, ויש לה ד' זוויות, מניחים אותה כמות שהיא, ומודדין לה אלפים אמה מכל רוח מד' רוחותיה.

אבל אם היא עגולה שאין לה זוויות, לא ימדוד לה מחומתה סביב, אלא רואים אותה כאלו היא בתוך מרובע שארכו כארכה ורחבו כרחבה, ומודדים חוץ מצלעות אותו מרובע, שנמצא משתכר הזוויות...

וכן אם העיר היא משולשת או שיש לה צלעות רבות וזוויות רבות, מרבעים אותה לריבוע שארכו כארכה ורחבו כרחבה היותר גדול, ואחר כך מוציאים החוט חוץ למרובע אלפים אמה לכל רוח.

וכשהוא מרבע מרבעה לריבוע העולם, כדי שתהא כל רוח ממנה משוכה כנגד רוח מרוחות העולם ומכוונת כנגדה, ולא תהא באלכסונו של עולם.

ג עיר העשויה כמין ג"ס או כקשת, אם יש בין שני ראשיה פחות מד' אלפים אמה, שתחום ראשה זה נבלע בתוך תחום ראשה השני, נעשית עיר אחת, ומודדין לה מן היתר, ורואין את כל הרוחב שבין היתר והקשת כאלו הוא מלא בתים (ואם היתר שמראש זה לראש זה בעיר העשויה כמין ג"ס יהיה מתוח לאלכסונו של עולם, מוסיפין עליו ריבוע, וכן בעיר העשויה כקשת).

ה אבל אם יש מאמצעית היתר לקשת יותר מאלפים אמה, ובין ב' הראשים יש ד' אלפים אמה, מודדין לה מן המקום שנתקצר שם הקשת, שאין בין ב' ראשים ד' אלפים, או שאין מאמצעית היתר לקשת יותר מאלפים אמה.

שוע"ר סי' שצט

א אין מודדים תחום העיר אלא בחבל של פשתן של חמשים אמה לא פחות ... ולא ארוך יותר.

ו הגיע להר ... מודדו בחבל של ד' אמות, וכך יעשה אחד עומד ברגלי ההר למטה ואחד למעלה ממנו ברחוק ד' אמות, ונותן התחתון את החבל כנגד לבו והעליון כנגד רגליו.

י אין סומכין אלא על מדידת אדם מומחה שהוא יודע מדת הקרקע.

יד עושין התחומין סביב העיר כטבלא מרובעת דהיינו שמודד על פני כל אורך העיר למזרח אלפים אמה לחוץ וכן לצפון, ואחר כך רואים כאלו היתה טבלא מרובעת אלפים על אלפים בקרן למלאותה, ונמצא התחום בקרן אלפים ואלכסון שהם אלפים ות"ת, וכן יעשה בשאר הקרנות.

טו נאמן הגדול לומר זכור אני שעד כאן היינו באים בשבת כשהייתי קטן, וסומכים על עדותו.